

Крупій Анастасія Іванівна,
аспірант кафедри криміналістики та судової
медицини Національної академії внутрішніх
справ

ПОНЯТТЯ ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Термін «планування» розуміється як визначення за планом строку виконання, здійснення чого-небудь [1, с. 979].

Планування – це розумовий процес, до складу якого входять система, черговість та заплановані наслідки дій, які націлена вчинити особа. У своїй уяві вона логічно «вибудовує» певну їх послідовність, визначає способи, напрями, методи і засоби для її реалізації, ставить перед собою конкретні строки, в які має бути виконано те чи інше завдання, які у своїй сукупності допомагають досягти встановлених цілей.

Планування розслідування – це складний розумовий процес, сутність якого полягає в визначенні напрямів та завдань розслідування, способів та засобів їх досягнення за раціональних витрат часу, сил і засобів [2, с. 11].

Значення планування розслідування визначається важливістю завдань, які можуть бути вирішені з його допомогою, зокрема:

- визначення ефективних шляхів розслідування кримінальних правопорушень;

- забезпечення об'єктивності, повноти та всебічності з'ясування всіх обставин кримінального правопорушення;

- своєчасне та результативне застосування процесуальних, організаційно-технічних, техніко-криміналістичних заходів з урахуванням особливостей кожного провадження;

- забезпечення найбільш ефективного поєднання всіх можливостей органів досудового розслідування та оперативних підрозділів для досягнення поставлених завдань;

- сприяння економії сил і засобів органів досудового розслідування, інших правоохоронних підрозділів та ін. [2, с. 12].

У криміналістичній науці існують різноманітні підходи щодо визначення планування розслідування в цілому. Під ним розуміють визначення шляхів розкриття злочинів, окреслення обставин, які підлягають з'ясуванню, а також встановлення найдоцільніших строків проведення необхідних слідчих дій та оперативно-розшукових заходів [3, с. 162].

Г. А. Хань вважає, що під цим поняттям маєтись на увазі програма організації розслідування, що являє собою творчу розумову діяльність із визначення шляхів і засобів розслідування, обставин, які підлягають встановленню, а також системи й тактики слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів для найбільш ефективного досягнення поставлених цілей розслідування [4, с. 22].

В. А. Журавель наголошує, що плануванням у цьому контексті є сукупність складних розумових операцій, що спрямовані на формулювання завдань розслідування та визначення найбільш раціональних й ефективних шляхів їх розв'язання, котрі забезпечують всебічне і повне доказування по кримінальній справі [5, с. 266].

Із цією думкою погоджується І. Когутич, який вважає, що планування – це розумова практична діяльність, спрямована на визначення способів розкриття злочинів, окреслення обставин, що підлягають з'ясуванню, а також установлення найбільш доцільних строків проведення необхідних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів [6, с. 321].

І. Завидняк наголошує, що планування розслідування – це складова організації слідчим розслідування злочинів, що полягає у вивченні доказової та іншої інформації, зібраної на конкретний момент розслідування з різних джерел, та визначення мети, засобів і методів діяльності слідчого, послідовності, строків, умов, учасників слідчих й інших дій і оперативно-розшукових заходів, а також форм контролю за їх провадженням [7, с. 208].

Термін «планування» тісно корелюється з іншим терміном – «організація розслідування». Останній є системою операцій для забезпечення найбільш сприятливих умов його втілення. Планування полягає в тому, щоб правильно визначити обсяг заходів під час досудового розслідування; організація ж – у виконанні цієї програми.

На органічному взаємозв'язку цих двох понять наголошує й М. Остапчук. Науковець доводить, що оскільки планування є програмою організації розслідування, то організацію розслідування можна розглядати як практичне здійснення цієї програми. Тому планування є не просто елементом організації, але організуючою основою (принципом) розслідування, тобто тільки через планування можна на практиці здійснити організацію діяльності з розслідування злочину. Водночас план – не догма, а динамічний елемент структури, що змінюється (ускладнюється чи спрощується) залежно від тієї чи іншої слідчої ситуації, етапів провадження та виконання завдань розслідування, досягнення його мети [8, с. 347].

План розслідування кримінального правопорушення є основою цього процесу. У ньому визначено, що має бути зроблено, чому це слід зробити, і коли це потрібно зробити. Його головна мета полягає в тому, щоб забезпечити цілеспрямованість розслідування. Перед початком виконання будь-якого завдання слід пересвідчитися, що воно відображене у плані, а після його реалізації потрібно зробити відповідну відмітку і зазначити, яких саме результатів було досягнуто [9].

Х. Вітчелл наголошує, що метою планування розслідування є зосередження на діях, необхідних для досягнення цілей розслідування. План розслідування – це документ, який розробляється на початку розслідування і визначає: його мету (питання, на які має відповісти слідчий); обсяг розслідування; докази, які необхідно зібрати для

досягнення цілей розслідування; потенційні джерела доказів/інформації; завдання, в яких прописується: які докази будуть отримані, як їх буде отримано; коли їх буде отримано, і хто буде їх збирати. Експерт навіть розробила Типовий план розслідування, яким можуть послуговуватися слідчі у своїй діяльності [10].

Отже, на нашу думку, планування розслідування – це комплексна розумова діяльність, яка зводиться до встановлення курсу та задач розслідування, шляхів, засобів та методів їх реалізації за найоптимальніших витрат часових та задіяння людських ресурсів.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. 250 000 слів / уклад. і голов. ред. Бусел В. Т. Київ ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Давиденко В.В. Лекція на тему: «Криміналістична версія. Організація та планування розслідування». Вінницький соціально-економічний інститут вищого навчального закладу університет «Україна». 2019. 21 с.
3. Криміналістика / За ред. В. Ю. Шепітька. 2-ге вид., переробл. і допов. К.: Ін Юре, 2004. 728 с.
4. Хань Г.А. Теоретичні засади планування та організації розслідування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Донецьк, 2007. 221 с.
5. Журавель В. А. Планування та прогнозування організаційно-тактичних засобів розслідування злочинів. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2008. Вип. 15. С. 266–273.
6. Когутич І. І. Криміналістика: курс лекцій. Київ: Атіка, 2008. 887 с.
7. Завидняк О.І. Планування і взаємодія слідчого з оперативними підрозділами під час розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом підакцизних товарів. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. № 3–4. С. 205–211.
8. Остапчук М.С. Організація та планування провадження досудового розслідування розбоїв, учинених неповнолітніми. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. № 2/2014. С. 344 – 356.
9. Financial Crime Academy (2023). Developing An Investigation Plan: Enhancing An Important Investigation Plan. In: Forensics and Investigations. URL: <https://financialcrimeacademy.org/developing-an-investigation-plan/>.
10. Harriet Witchell (2020). How to write an investigation plan. In: Kludo. URL: <https://courses.mykludo.com/blog/2020/01/23/how-to-write-an-investigation-plan/>.